



Mga Tunguhin

1

TA: 1min ATA: _____

Sa katapusan ng talakayan, ang mga iskolar ay inaasahang:

1. nasusuri ang ilang halimbawa ng tekstong nagsasalaysay;
2. naisasalaysay sa masining na paraan gamit ang mga elemento ng pagsasalaysay ang isang madulang pangyayari sa buhay.



Gawin Natin

2

TA: 4 min ATA: _____

Pumili ng isang larawan na maiiugnay mo sa iyong karanasan at isalaysay ito. Isulat sa nakalaang espasyo ang iyong salaysay.

1.

Delfin Mallari Jr., Agosto 25, 2013. 2 children die in Quezon province fire.
<https://www.gmanetwork.com/news/news/regions/323521/2-children-die-in-quezon-province-fire/story/>.



2.

KAUGALIAN. Marso 5, 2016. Pamilya
<https://kaugalian.wordpress.com/2016/03/05/pamilya/>



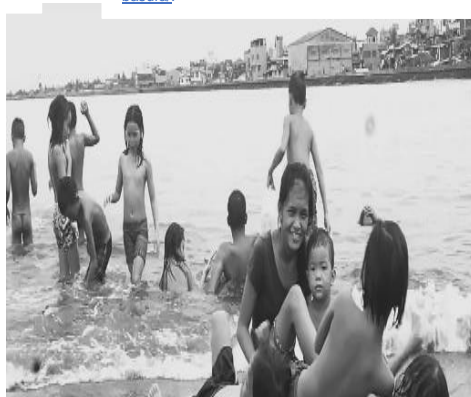
3.

Jayryanga. Agosto. 9, 2012. Iba't ibang mukha ng pagtulong sa panahon ng kalamidad.
<https://jayryanga.wordpress.com/2012/08/09/ibat-ibang-mukha-ng-pagtulong-sa-panahon-ng-kalamidad/>.



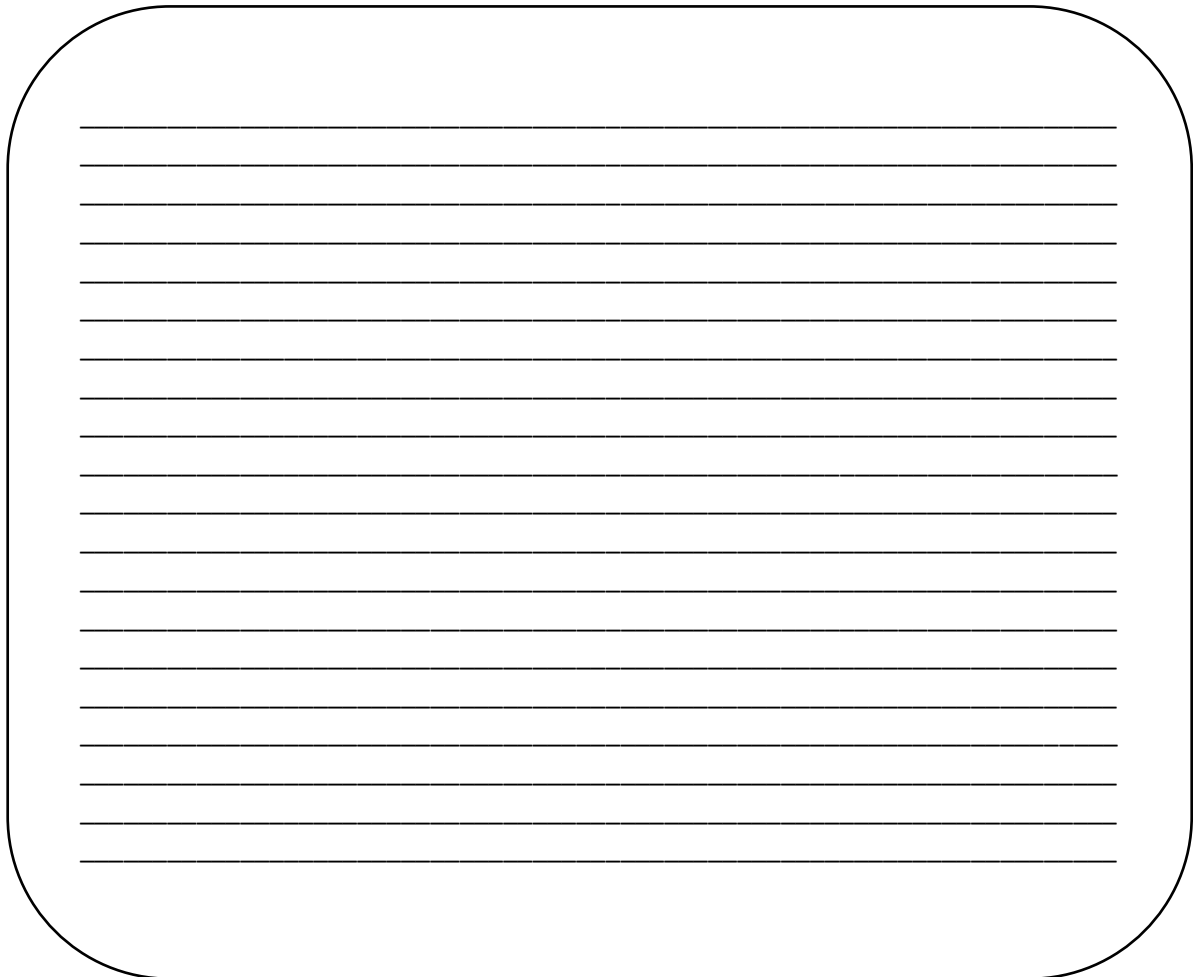
4.

Louise Arcillas. Agosto. 5, 2017. Tampisaw sa basura.
<https://tuesdaylab.wordpress.com/2017/08/05/tampisaw-sa-basura/>.



Bilang ng larawang napili: _____

Ang iyong maikling pagsasalaysay ukol sa larawang napili:

A large rounded rectangular box with a black border, containing 20 horizontal lines for writing. The lines are evenly spaced and extend across the width of the box.

Sa ginawa mong pabuod na salaysay, ito kaya ay magiging mabisa at kawili-wili sa mga babasa? Sa palagay mo, ano ang/o mga kulang sa iyong pagsasalaysay?

Ang gawain ay isang pagsasalaysay o pagkukuwento sa isang tiyak na pangyayari sa iyong buhay. Ang mahahalagang detalye lamang ang nailahad dahil sa limitadong oras na ibinigay at hindi isaalang-alang sa gawain ang ibang bagay katulad ng sangkap sa tamang pagbuo ng isang makabuluhang salaysay. .

Sa aralin ay tatalakayin ang mga pamamaraan sa pagsulat ng isang tekstong pasalaysay o pagkukuwento upang higit na maging mabisa at kawili-wili sa mga tagapakinig o mambabasa.



Mga Elemento ng Isang Salaysay o Pagsasalaysay

Sinasabing humihiram ang pagsasalaysay ng mga elemento sa Maikling Kuwento. tulad ng:

Paksa. Karaniwang isinasagawa ang pagsasalaysay dahil may gustong ipahayag o sabihin ang nagsusulat o nagsasalaysay. Ang paksa ay dapat magkakaroon ng kahalagahan at kakintalan. Dapat na alam na alam ng sumusulat ang paksa, may kahalagahan ito at malalim ang paksang tinatalakay. Nasa paligid lamang ang mga paksang maaaring isalaysay. Ang mga karanasan ng tao, mga kaugnayan na damdamin ng pag-ibig, paghihiganti, pagpapatawad, pagpapakasakit, pagbabalik-loob, pagbabago, at mga pakikipagsapalaran ay mga paksang kailanman ay hindi magsasawang basahin o pakinggan. Mayaman din ang mga pahayagan, magasin, at mga aklat sa mga paksa na kung pag-aaralang mabuti at bibihisan ng ibang istilo ang pagsasalaysay ay kawili-wili pa ring basahin. Maaaring sabihing gasgas na ang ganoon at ganitong paksa, ngunit ang luma mang paksa ay nagiging bago ayon sa pamamaraan at istilo ng tagapagsalaysay.

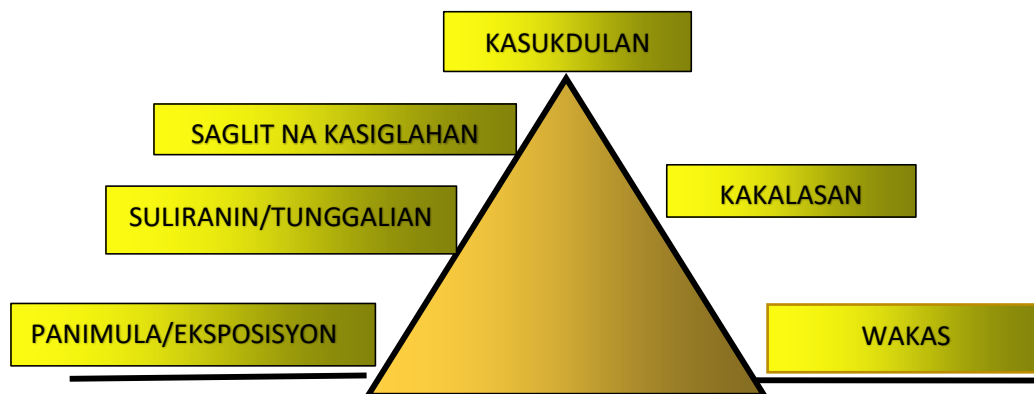
Banghay. Tumutukoy ito sa balangkas o istruktura ng salaysay. Kronolohikal ang paraang ginagamit sa pagsasalaysay. Ito ang sunod-sunod na paglalahad ng mga pangyayari tungo sa direksiyon ng pagbuo ng salaysay. Ang bawat kawing ng pangyayari ay kailangang mag-ugat sa nakalipas na pangyayari. Ang mga pangyayari ay dapat magkasunod-sunod na may pataas nang pataas na kawilihan hanggang sa umabot sa pinakamataas na antas na tinatawag na kasukdulan. Sa pagsulat ng salaysay, mahalagang buoin muna nang maayos at malinaw ang mga kawing ng mga pangyayari upang hindi maging maligoy sa isipan ng mga mambabasa ang takbo ng salaysay.

Mga Bahagi o Balangkas ng Pagsasalaysay

1. **Simula** (*Orientation/Introduction*) - taglay ang tagpuan at ipinakikilala ang mga tauhan. Ipinapahayag ang panahon at lunan na pangyayarihan ng kuwento.
2. **Suliranin o Tunggalian** (*Conflict*) - nagpapakilala ng problemang lulutasin ng tauhan.

3. **Saglit na Kasiglahan** (*Rising Action*) - narito ang unang pangyayaring lumilikha ng unang suliraning inihahanap ng lunas.
4. **Kasukdulan** (*Climax*) - pinakamataas na pangyayari sa kuwento patungo sa kakalasan.
5. **Kakalasan** (*Resolution or Falling Action*) - pagbaba ng pangyayari o pagkalutas ng pananabik.
6. **Wakas** (*Ending*)- ito ang pagwawakas ng kuwento.

Karaniwang sinusunod ang *Freytag's Pyramid* sa pagpapakita ng daloy ng pangyayari.



Tauhan. Tumutukoy ito sa mga taong gumaganap ng mahahalagang papel sa salaysay. Ang pangunahing tauhan ang makikipagtunggali sa salaysay. Siya ay may isang suliranin na kanyang inihahanap ng lunas. Sa paglutas ng suliranin, kinakaharap niya ang balakid o hadlang. Dito nasasalaysay ang tunggalian.

Tagpuan. Tumutukoy sa pook na pinangyarihan ng salaysay at maging panahon, maging ang oras, at kapaligiran. Ang paligid, ang panahon, at ang takdang oras na ginagamit sa isang katha ay makatutulong nang malaki sa pagbuo ng namamayaning damdamin.

Diyalogo. Sa pamamagitan nito, hindi magiging kabagot-bagot ang pagbabasa o pakikinig dahil pinuputol ng diyalogo ang mahabang daloy ng pangyayari. Nagagamit din ito sa pagpapakilala ng tauhan o sa pagpapasulong ng aksyon. Nagagawa nitong makatotohanan ang mga pangyayari sa pamamagitan ng pag-uusap ng mga tauhan. Ngunit, hindi lahat ng pagsasalaysay ay gumagamit ng diyalogo, ang pinakamahalaga ay ang pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari at naglalarawan ng mga detalye sa eksena upang mabigyan ito ng buhay sa isip ng mambabasa.

Himig. Ito ang pamamaraan ng pagsasalaysay kung paano isinasalaysay ang isang pangyayari o ang anomang materyal para lumabas nang naaayon sa kagustuhang mangyari ng tagapagsalaysay na siya namang epektong gusto niyang maramdaman ng tagapakinig o mambabasa. Iniaayon ito sa takbo ng buhay. Trahedyang at komedya ang buhay. Kapag trahedyang ang takbo ng buhay, ang himig ng salaysay ay pormal, seryoso, malungkot. Kapag komedya naman, ang himig ng salaysay ay pamilyar, malaro, at masaya.



Sanayin Natin



TA: 13 min. ATA: _____

Ngayon, subukin naman natin ang iyong natutuhan mula sa araling tinalakay.

- I. Basahin at unawain ang akdang “ Si Alas at ang Ginintuan niyang Puso.” Punan ang *Diagram* batay sa hinihinging impormasyon.

Si Alas at ang Ginintuan Niyang Puso ni Sandy Ghaz

Matagal nang magkaibigan sina Alas at Diego. Magkababata silang lumaki sa Barangay Inocencio at pareho nang nasa ikatlong taon na sa sekondarya ngayon.

Sa kabila nang hindi pagkakasundo ng kanilang mga magulang, nanatili ang matatag na samahan sa pagitan ng dalawang bata. Para na silang magkapatid dahil sabay silang lumaki at magkasama rin sa halos lahat ng bagay.

Ang ama ni Alas at ang ama ni Diego ay palaging magkalaban sa anomang posisyon sa Barangay nila. Noong nakaraang taon, natalo ng ama ni Alas ang ama ni Diego sa pagiging kapitan.

Isang araw, nagpaalam si Diego sa tatay niya na lalabas sila ni Alas at maglalaro ng basketbol. Nasa pintuan na si Alas at hinihintay niyang lumabas si Diego. Dinig na dinig niya ang sabi ni Mang Carding.

“Aalis ka na naman kasama ang anak ng mandaraya? Dinaya nila ako sa eleksiyon tapos okay lang sa’yo. Umalis ka kung gusto mo,” sabi ng ama ni Diego.

Nagpaalam si Diego sa nanay niya at pinayagan siya nito kung kaya’t umalis siya. Naglaro sila at nabilang sa magkalaban na koponan. Sa kalagitnaan ng laro, hindi sinasadyang naitulak ni Alas si Diego.

"Pasensiya 'tol hindi ko sinasadya," agad na paghingi ni Alas ng paumanhin sa kaibigan.

Tumayo si Diego pero halatang napikon ito sa nangyari. Makakaiskor na sana ang koponan nila. Natalo sila sa koponan nina Alas.

"Kung 'di ka sana tinulak ni Alas 'tol panalo sana tayo. Iuuwi sana natin ang P3000 na panalo," sabi ng isa sa mga kasama ni Diego sa koponan niya.

Kinabukasan, naglaro ulit sila at panalo na naman sina Alas. Noong pauwi na sila, hindi sumabay si Diego kay Alas.

"Mauna ka na may pupuntahan pa kami nina Alex," sabi ng binata na parang umiiwas sa tingin ng kaibigan niya.

Umuwi si Alas nang mag-isa at habang siya ay naglalakad sa madilim na parte ng eskinita, may biglang humatak sa kanya at tinakpan ang mga mata niya. Sinaktan ang binata at iniwang namimilipit sa sakit.

Kinabukasan, himalang maaga pang pumunta si Diego kina Alas at nagdala ng makakain. Nagtaka ang kaibigan niya kung paano nito nalaman ang nangyari sa kanya e, wala namang nakakita.

Habang kumakain ang magkaibigan, napansin ni Alas ang sugat sa kanang kamay ni Diego. Katulad ito ng sugat sa kamay ng taong humatak sa kanya bago takpan 'yung mga mata niya. Tinanong niya ang kaibigan kung napano ang kamay nito.

"Ah wala. Sa kababasketbol natin ito, ang haba kasi ng kuko ni Mike," pagdadahilan ni Diego na parang nauutal.

Pinalampas ito ni Alas. Isang araw, habang naglalakad pauwi si Alas, may nakita siyang grupo ng kabataan sa may kanto at may ginagawa sila. Katulad ito ng ginawa sa kanya.

Laking-gulat ni Alas noong makita na si Diego pala ang sinasaktan nila. Sumigaw siya habang papalapit sa grupo ng kabataan.

"Hayaan mo 'to Alas. Ikaw nga nagawa niyang saktan, may sinisingil lang kami sa kanya hayaan mo siya," sabi ni Poy.

Lumapit pa rin si Alas at habang papalapit siya ay tine-text niya sa bulsa ang papa niya kung nasaan sila. Nagtangkang umalis ang grupo nina Poy at bago sila umalis ay hinagisan pa nila ng kahoy sa batok si Alas.

Agad-agad na dumating ang mga barangay tanod at nahuli ang grupo nina Poy. Sina Diego at Alas naman ay dinala sa klinika sa barangay upang magamot.

“Patawad ‘tol at salamat. Kahit alam mo ang ginawa namin sa’yo, hindi ka pa rin nagdalawang-isip na tulungan ako. Hindi talaga kinakalawang ang ginintuan mong puso,” sabi ni Diego sa kaibigan.

“Kalimutan mo na iyon ‘tol. Halos kapatid na ang turing ko sa’yo at hindi ko makakayang pabayaang ka lalong-lalo na sa mga oras na kailangan mo ang tulong ko,” sagot ni Alas.

Simula noon, palagi na uling magkasama sina Diego at Alas. Sising-sisi si Diego na nagpadala siya sa mga masamang payo ng mga kasama niya sa basketbol.

Napagtanto niya na palagi man silang magkalaban ni Alas sa laro, sa totoong buhay naman ay lagi niyang kakampi ito. ---

Sandy Ghaz. Nobyembre 16, 2018. Si Alas at ang ginituan niyang puso.

<https://philnews.ph/2018/11/16/maikling-kwento-alas-ginintuan-puso/>

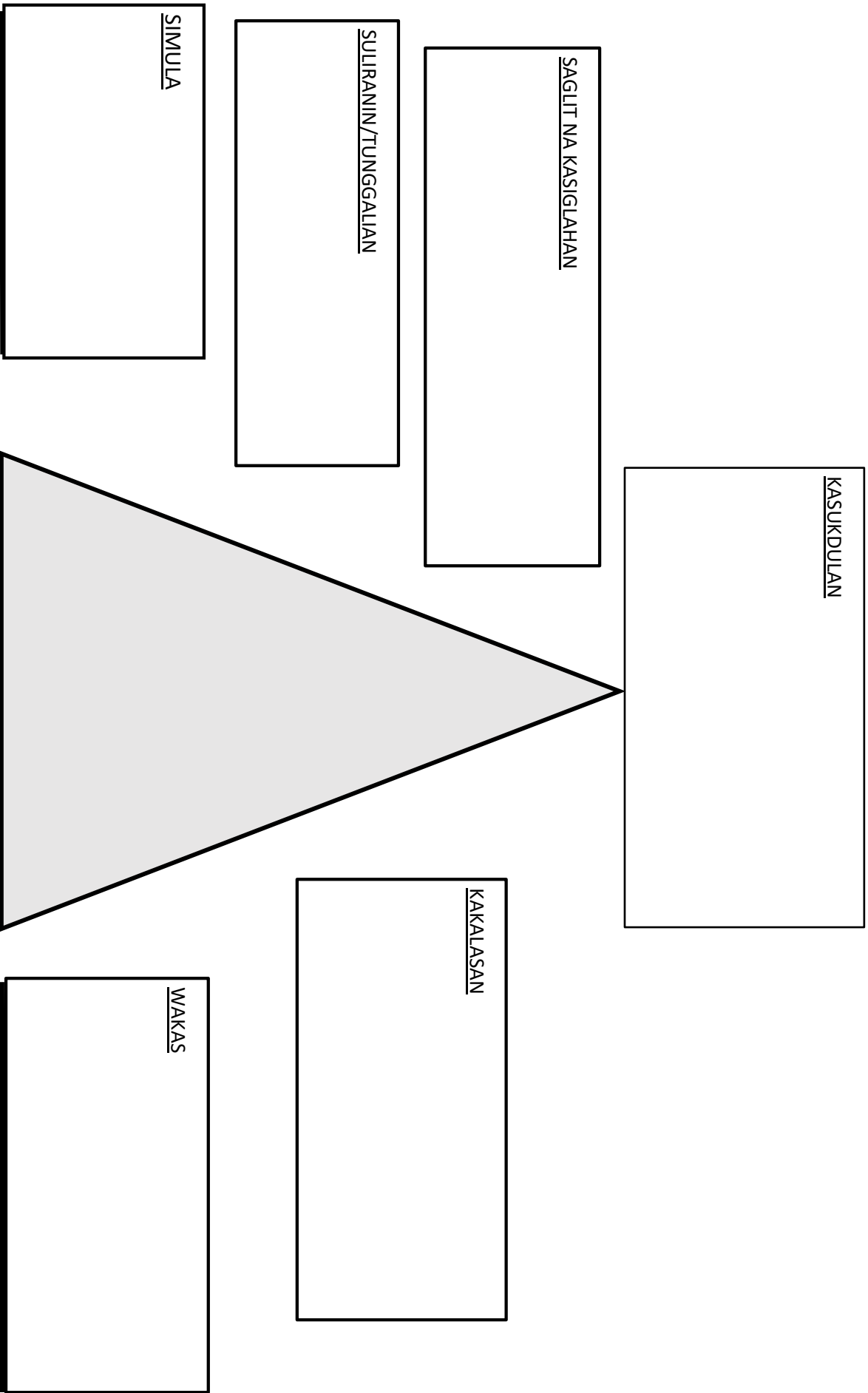
Pamantayan sa Pagtataya:

Nilalaman:

Kaangkupan sa hinihinging sagot	3
Medyo hindi angkop ang sagot	2
Hindi angkop ang sagot	1

Gramatika

Walang mali	5
May isang mali	4
May dalawang mali	3
May tatlo o higit pang mali	2



II. Basahin At Unawaing Mabuti Ang Kuwentong “**To Serve And To Protect**”, At Sagutin Ang Mga Kasunod Na Tanong. (*Non-graded* ang gawaing ito).

To Serve and to Protect

ni Eunice Ligutan

Sa kanilang pagseserbisyo sa ating bayan, buhay nila ang kanilang ibinubuwis at isinasakripisyo. Hanga ako sa kanila dahil handa silang mamatay upang maprotektahan at mapanatili ang kapayapaan at kaayusan ng Inang Bayan. Sino sila? Sila ang mga tinaguriang bayani at tagapagligtas ng bayan-- ang mga pulis at sundalo ng ating bansa.

Karaniwan na lamang sa aming pamilya ang pumasok sa ganoong hanapbuhay. Ang aking ama ay naging sundalo noon ngunit siya ay nagbitiw dahil may paniniwala siya na kung gusto mong magpamilya ay huwag kang papasok sa pagsusundalo o pagpupulis. Dagdag pa niya, “Walang kasiguruhan kung makakalabas ka pa nang buhay mula sa isang giyera. Mahirap mawalan ng haligi ng tahanan ang isang pamilya.” Marahil naman alam ng lahat ng pumasok sa ganitong trabaho ay kapalit ng kanilang serbisyo. Gayundin siguro’y may iba-iba silang rason kung bakit sila nagpapatuloy rito.

Noong Enero 24, 2015, lumabas ang balita tungkol sa *misencounter* sa pagitan ng Philippine National Police Special Action Force (PNP_SAF), Moro Islamic Liberation Front (MILF), at Bangsamoro Islamic Freedom Fighters (BIFF) sa bayan ng Mamasapano sa Maguindanao. Nakabasa rin ako ng *post* sa *Facebook* mula sa aking pinsan ukol dito. Ipinapanalangin niya na sana hindi kasama ang kanyang kapatid sa insedenteng ito. Hindi ko iyon masyadong pinansin dahil naisip kong sa dinami-dami ng pulis na nasa lugar na iyon, maliit lamang ang tiyansa na makasama siya rito. Masyado rin siguro akong naging kampante at naging positibo kaya ganoon na lamang ang aking naisip.

Kinabukasan, maaga akong nakauwi dahil hindi dumating ang aming propesor sa *Philosophy*, ang aming huling asignatura sa araw na iyon. Pagdating ko sa aming bahay. Maraming tao, napakaraming ilaw na nakabukas at napakalakas ng *volume* ng telebisyon. Makikita sa kanilang mga mata na tutok na tutok sila sa bawat sinasabi ng reporter sa telebisyon. Nagmano ako sa mga tito at tita ko, sa aking ama, at sa aking ina na nasa kusina nang mga panahong iyon. Hindi ako nagtanong ng kahit na ano pero ibinalita sa akin ng aking ina kung ano ang nangyari.

“Nagkaroon ng giyera sa Mindanao at 44 ang namatay. Kasama roon ang Kuya Oli mo,” wika ni Inay.

Gusto kong maiyak dahil sa narinig ko. Sobrang biglaan ng mga pangyayari. Malapit sa aming pamilya si Kuya Oli dahil sa amin siya pumupunta bago bumiyahen patungong Mindanao o bago umuwi sa kaniyang pamilya sa Cagayan. Isa rin siya sa pinakamasayahin kong pinsan. Kapag nag-uusap-usap sila ng Daddy at iba kong pinsan, boses at tawa niya ang laging nangingibabaw. Isa iyon sa pinakamami-*miss* kong ugali niya. Lahat kami ay apektado sa kaniyang pagkawala. Hindi siya mahirap makasalamuha at halos lahat ay ka-*close* niya kaya ganoon na lamang ang hagulgol ng bawat isa sa amin.

Enero 30, 2015, anibersaryo ng kasal ng aking mga magulang ngunit hindi kami nakapagtanda dahil pumunta kami sa Camp Bagong Diwa kung saan si Kuya Oli at ang iba pang 41 na PNP-SAF ay nakaburo. Akala ko ay *okay* na ako, na tanggap ko na ang mga nangyari. Pagpunta namin malapit sa kaniyang kabaong, nagulat ako sa aking nakita. Wala akong makitang mukha dahil nakatakip ang kanyang uniporme sa kaniyang ulo. Nagdasal muna ako at ang aking pamilya. Maya-maya ay umiyak nang umiyak ang ina ng aking yumaong pinsan. Mararamdaman mo sa kanyang pag-iyak ang sakit ng pagkawala ng kaniyang anak. Hindi na rin namin napigilan na hindi lumuha. Paulit-ulit na sinabi ng aking tiyahan na sayang at hindi na makakapunta si kuya Oli sa kasal ni Ate May, ang aking panganay na kapatid. Nagbabalak daw itong dumalo sa kasal ng Ate upang makasama rin ang iba ko pang pinsan at ang kuya kong galing sa ibang bansa. Magmimistula sana itong *reunion* naming magpipinsan ngunit hindi na kami kompleto.

Tinanong ko si Ate May kung bakit uniporme na lang ang nakikita sa kabaong ng aking pinsan. Inilahad niya sa akin ang mga nangyari. Natagpuan ang aking pinsan na wala nang suot na pantalon at may tama sa ulo. Dahil dito, inilagay na lamang sa ulo ang uniporme upang hindi na makita ang mukha niya. Halos lahat sila ay may tama sa ulo. Hindi ko pa maintindihan kung bakit ganoon na lamang ang sinapit ng mga PNP-SAF kung may *peace talk* naman pala sa pagitan ng gobyerno at MILF-BIFF. Ang daming tanong na nasa isip naming lahat lalo na sa pamilya ng mga yumaong PNP-SAF. Alam naming wala kaming magagawa kundi maghintay na lamang sa resulta ng imbestigasyong ginawa ng gobyerno ukol sa malagim na pangyayaring ito. Lahat kami, lalo na ang mga naiwang pamilya, ng *Fallen 44* ay naghihintay ng kasagutan sa bawat tanong namin tungkol sa *misencounter* na ito. Sino nga ba ang tunay na nagkulang? Sino ba ang tunay na may kasalanan?

Hustisya ang sigaw ng bawat isa sa amin. Hustisya na sana'y makamtan ng bawat nauulilang pamilya ng 44 na PNP-SAF. Hindi pera, bahay o anumang bagay ang makagagaling at makapagpapatahimik ng pusong umiiyak at sumisigaw ng hustisya.

Hinding-hindi ko malilimutan ang kabayanihan at katapangang ito ng *Fallen 44*. Mananatili kayo sa puso ng bawat Pilipino. *Rest in Peace*, Kuya PO1 Oliebeth Ligutan Viernes. RIP *Fallen 44*.

1. Tungkol saan ang teksto? Ano ang layunin nito?

2. Anong pangyayari ang isinalaysay sa teksto? Paano inilahad ang mga pangyayari?

3. Mabisa ba ang ginamit na uri ng pagsasalaysay upang maisakatuparan ang layunin ng may-akda?

4. Malinaw ba ang ginamit na pananaw sa pagsasalaysay? Kung hindi, bakit?

5. Magbigay ng reaksiyon sa paksa ng salaysay. Iugnay ito sa kahit anong konseptong may kinalaman sa sarili at komunidad.



Paglalagom



TA: 2 min ATA: _____

Gamit ang mga kaalamang natutuhan sa aralin, anong tiyak na pangyayari ang naranasan mo na may kaugnayan sa pandemyang COVID 19 ang nais mong isalaysay na nagdulot sa iyo ng pagbabago ng pananaw sa buhay? Bakit? (*Non-graded* ang gawaing ito).

Gawaing Pangkasanayan (Takdang-Aralin)

Sumulat ng isang masining na pagsasalaysay tungkol sa madulang pangyayari sa iyong buhay. Pagsasalaysay ay kinakailangang:

- May magandang Pamagat
- May mabisang Simula, Gitna, at Wakas
- Nakasulat sa *A4 size bond paper, computerized, may font size na 11, at may font style na Times New Roman*
- Isinasaalang-alang ang nakasaad sa Rubrik sa pagsulat ng Tekstong Pagsasalaysay

Rubrik sa Pagsulat ng Tekstong Pagsasalaysay o Naratibo					
Pamantayan	Napakahusay na naisagawa	Mahusay na naisagawa	Di-gaanong mahusay na naisagawa	Kailangan pang sanayin	Natamong Puntos
<p>Malinaw na nailahad ang layunin sa pagsulat ng teksto</p> <p>Nagtataglay ng mga detalye na nagpapatunay na ito ay hango sa katotohanan</p>	7	5	3-2	1	
<p>Malinaw ang tagpuan at mga tauhan ng salaysay</p> <p>Maayos ang pagkakalahad ng mga pangyayari at madaling matukoy ang pagkakasunod-sunod ng mga ito</p> <p>Malinaw ang ugnayang sanhi at bunga ng mga pangyayari</p> <p>Nagtataglay ng suliranin o tunggalian sa nakatulong sa pagkakaroon ng kabuluhan ng teksto, at nagtatampok ng mahahalagang pangyayari.</p>	10	7	4	1	

Gumamit ng mabisang teknik sa pagsasalaysay at nailarawan ito nang may kompleto at malinaw na detalye.					
Nakaugnay sa nais iparating ng teksto. Nakapukaw ng damdamin o anomang reaksiyon mula sa mambabasa.	3	2	1	0	
Sumunod sa wastong balarila, baybay, at mga panuntunan sa pagsulat. Angkop at wasto ang mga ginamit na salita.	5	3	2	1	
KABUOAN	25 puntos				

Nirebisa at hinango sa aklat na “Pagbasa at Pagsusuri ng Iba’t ibang Teksto Tungo sa Pananaliksik” nina Heidi

C. Atanacio, Yolanda S. Lingat, at Rita D. Morales

Mga Sanggunian

Aklat

- Arrogante, J.A. (2012). *RETORIKA: Masining na pagpapahayag*.
- Atanacio, A.C., Lingat, Y.S., & Morales R.D. (2016). *Pagbasa at pagsusuri ng iba't ibang teksto tungo sa pananaliksik*.
- Belbez, P.M., Buensuceso, T.S., Catacata, P.D., Cui-Acas, C., Lemence, E.P., Papa, N.P., Tuazon, R.V., & Villafuerte P.V. (2001). *Retorika: Mabisang pagsasalita at pagsulat*.
- Semorlan, T.P., Mariño, F.C., Antonio, L.F. (2009). *Retorika: Masining na pagpapahayag*.

Pang-elektroniko

- Torres, A.M. (no DOI). Retorika: Masining na pagpapahayag. 1-21
https://www.academia.edu/16984154/RETORIKA_Masining_na_Pagpapahayag
- Delfin Mallari Jr., Agosto 25, 2013. 2 children die in Quezon province fire.
<https://www.gmanetwork.com/news/news/regions/323521/2-children-die-in-quezon-province-fire/story/>.
- Kaugalian. Marso 5, 2016. Pamilya.
<https://kaugalian.wordpress.com/2016/03/05/pamilya/>
- Jayryanga. Agosto. 9, 2012. Iba't ibang mukha ng pagtulong sa panahon ng kalamidad.
<https://jayryanga.wordpress.com/2012/08/09/ibat-ibang-mukha-ng-pagtulong-sa-panahon-ng-kalamidad/>.
- Louise Arcillas. Agosto. 5, 2017. Tampusaw sa basura.
<https://tuesdaylab.wordpress.com/2017/08/05/tampusaw-sa-basura/>.

Inihanda ni: MARY ANN A. TEMPLADO
Posisyon: Special Science Teacher 5
Kampus: Bicol Region Campus
Pangalan ng reviewer: Joan P. Onal
Posisyon ng reviewer: SST3
Kampus: Central Luzon Campus